

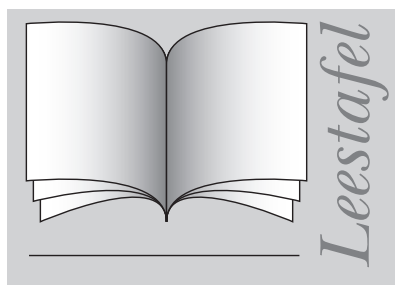
Samenvatting

De laatste jaren is er toenemende aandacht voor hulp bij zelfdoding in de psychiatrie. Daarbij wordt onderkend dat het niet bespreken van een verzoek om hulp bij zelfdoding onvoldoende recht doet aan wilsbekwame psychiatrische patiënten met een doodswens die uitzichtloos en ondraaglijk lijden. Dit artikel evalueert een onderwijsmodule die psychiaters ondersteunt bij het omgaan met een verzoek om hulp bij zelfdoding. We concluderen dat de onderwijsmodule de ethische competenties van psychiaters in het omgaan met een verzoek om hulp bij zelfdoding versterkt. Tevens hebben psychiaters behoefte aan aanvullende reflectie over existentiële thema's op het terrein van psychiatrisch lijden en de dood.

Trefwoorden: *hulp bij zelfdoding, euthanasie, ethiek, onderwijs.*

Summary

In recent years there has been increasing attention to psychiatric patients who request for physician assisted suicide or euthanasia. The restrictive attitude of professionals to openly discuss such requests fails to do justice to competent psychiatric patients who suffer unbearably and have no prospect of improvement. This article evaluates an educational module that has been developed to support psychiatrists in dealing with a request for physician assisted suicide. Based on the experiences of ten psychiatrists, we conclude that the module provides adequate ethical competence training for psychiatrists. Furthermore, psychiatrists express a need for additional reflection on existential issues regarding psychiatric suffering and death.

Paley J. *Phenomenology as Qualitative Research. A critical analysis of meaning attribution.* London: Routledge, 2016. 198 blz. ISBN: 9781138652811. Prijs: £ 95 (ca. € 112).

Voor iedereen die geïnteresseerd is in kwalitatief onderzoek is het kritische boek *Phenomenology as Qualitative Research* van John Paley een aanrader. In een toegankelijke stijl fileert Paley de fenomenologische onderzoeksmethode. Tegelijk laat hij zien wat iedere kwalitatief onderzoeker zou

moeten weten: theorie is onvermijdelijk bij de uitvoering van kwalitatief onderzoek. Kwalitatieve onderzoekers hebben theorie nodig om fenomenen die het onderzoeken waard zijn te kunnen herkennen. Bovendien kan een analyse niet worden uitgevoerd zonder een theoretisch perspectief (denk aan de 'sensitizing concepts' in de grounded theory-benadering). Bovendien, en dit is een essentieel punt, komt Paley tot de conclusie dat de betekenis van het fenomeen niet in de data besloten ligt, maar dat juist een met theorieën 'gevulde' onderzoeker betekenis in de tekst legt. Dat de betekenis van een tekst niet in de tekst zelf huist blijkt erg problematisch voor empirisch fenomenologisch onderzoek. Meestal heerst namelijk het axioma dat deze inherente betekenis bedekt is of verscholen, en dat alleen expert-onderzoekers deze betekenis kunnen blootleggen. Na een kritische analyse van teksten van gerenommeerde fenomenologische onder-

zoekers (o.a. Amedeo Giorgi en Max van Manen) komt Paley tot de conclusie dat hun werk dat axioma enkel ondergraaft. Als onderzoekers het inderdaad voor elkaar krijgen om theorie buiten de analyse te laten (Giorgi), komen ze slechts tot onsaamhangende conclusies. Wordt er wel theorie ingezet, maar erkennen ze dat niet als zodanig (Van Manen) dan stuiten we zelfs op een moreel probleem: de betekenis en waarde die het fenomeen krijgt wordt dan aan het fenomeen zelf toegeschreven, terwijl het in werkelijkheid de auteur is die de betekenis toeschrijft maar dat niet expliciet maakt. Dit boek staat vol uitgewerkte voorbeelden die de (on)mogelijkheden van fenomenologisch en kwalitatief onderzoek inzichtelijk maken voor aspirant en ervaren onderzoekers.

Dr. Jelle van Gurp, universitair docent Medische ethiek, afdeling IQ healthcare, Radboudumc Nijmegen